

5-6 YAŞ ÇOCUKLARININ YAŞADIKLARI EVİN YAPISININ İLKÖĞRETİME HAZIR BULUNUŞLUK DÜZEYİNE ETKİSİ

THE EFFECTS OF STRUCTURAL QUALITIES OF HOUSE ON SCHOOL READINESS OF 5-6 YEAR-OLD CHILDREN

Özgül Polat UNUTKAN

Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi
Öğretmenliği Ana Bilim Dalı
ounutkan@marmara.edu.tr

Özet:

Bu araştırma, çocukların yaşadıkları evin yapısının ilköğretime hazır bulunuşluk düzeyleri üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini, 5, 5.5, 6 yaş 300 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmada veriler, çocukların yaşadığı evin yapısına ait bilgileri içeren 5 sorudan oluşan anket formu ile "Marmara İlköğretime Hazır Oluş Ölçeği"nin Gelişim ve Uygulama formları kullanılmıştır. Bulgular t test ve tek boyutlu varyans analizi uygulanarak analiz edilmiştir. Sonuç olarak okul öncesi dönem çocuklarının evin yapısı ile ilgili bir çok değişkenin bu çocukların ilköğretime hazır bulunuşluğunda farklılıklara yol açtığı saptanmıştır. Bu nedenle çocukların yaşadıkları evin yapısıyla ilgili söz konusu değişkenlerin elden geldiğince iyileştirilmesi konusunda anne babaların ve eğitimcilerin bilgilendirilmesi ilköğretime hazır olma bakımından önem kazanmaktadır.

Abstract :

This study has been conducted to evaluate the effects of structural qualities of house on children's readiness to primary school. The sample of the study consisted of 300 children in the ages of 5, 5.5, and 6 years old. The data was gathered through a survey form which consisted of 5 questions and Development and Implementation forms of the "Marmara Scale for Primary School Readiness". The results have been analyzed using t test and single dimensional variance analysis. Consequently, it has been decided that a number of variables related to structural qualities of house of pre-school children lead to differences in primary school readiness. For this reason, educating parents and teachers about improving the variables which are mentioned related with structural qualities of children's house carry importance in terms of primary school readiness.

Anahtar Sözcükler: İlköğretime hazır bulunuşluk, fiziksel ev yapısı, okul öncesi dönemi.
Key words: Primary school readiness, structural qualities of house, pre-school period.

GİRİŞ

Okula hazırlıkla ilgili olarak çeşitli etmenlerin etkisi konusunda bir çok araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmalardan bazıları okul ve öğretmen gibi etmenlerin etkisine yer verirken (Landry ve diğerleri 2006), bazıları da aile ve aile ortamı gibi etmenlerin etkisine (Farver ve diğerleri, 2006, Leventhal ve diğerleri, 2004, Halle ve Zaff, 2000) yer vermişlerdir. Okul

öncesi dönemi çocuğunun içinde doğduğu ve geliştiği ailesi ve ailesiyle birlikte yaşadığı evin yapısının ve bu yapının çeşitli niteliklerinin okula hazır bulunuşlukla ilişkisi önemlidir. Okul öncesi dönemi çocuklarının gelişiminde aile ortamının önemi konusunda çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Örneğin Halle ve Zaff'a (2000) göre, aile etmenlerinin bu konudaki rolünden söz eden çok sayıda araş-

tırma çocukların küçük yaştaki gelişimi üzerinde aile ortamının önemini ortaya koymaktadırlar. Örneğin bu çalışmalardan birinde (Leventhal ve diğerleri, 2004) 3-15 yaşındaki çocukların ev ortamlarındaki anne baba sıcaklığı ve ortam koşulları gibi etmenler nedeniyle gelişimlerinin etkilediği saptanmıştır. Çocukların doğumu ve yaşamının ilk yıllarındaki aile ortamı genel gelişimleri ve okula uyum sağlayabilmeleri üzerinde uzun süren etkiler bırakabilir. Aileleri güçlendirmek çocukların okula hazırlığını artırmak için toplumların başvurabileceği bir yaklaşımdır. Diğer yandan ailenin ekonomik zorluklarının da okula hazırlık açısından dezavantaja yol açtığı ile ilgili görüşler bulunmaktadır. Örneğin Tepperman (2000), Zill ve diğerleri de (1995) sosyo ekonomik düzeyin düşük olduğu ailelerde evdeki olumsuz fiziksel yapı koşullarının okula hazır bulunuşluk üzerindeki olumsuz etkilerine dikkati çekmişlerdir.

Halle ve Zaff (2000), özellikle ailenin ekonomik zorluklarının altını çizirken yoksulluğun çocukların okulda aldıkları olumsuz sonuçlarla pek çok yönden ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmacılara göre; yoksul çocuklar yoksul olmayan çocuklara göre daha dengesiz beslenmekte ve ortalama olarak daha çok sağlık sorunlarıyla karşılaşmaktadırlar. Ayrıca, yoksulluğun olumsuz etkileri, beş yaşındaki çocukların algılama becerinde de görülmektedir. Okumaya hazırlık; sayı becerileri, problem çözme, yaratıcılık ve hafızayı da içermektedir. Yoksulluk, ayrıca duygusal ve davranışsal sorunlarla da ilişkilidir. Devlet kurumları ve özel kuruluşlar aileleri yoksulluktan kurtarmak ya da olumsuz sonuçlarını ortadan kaldırmak amacıyla farklı yaklaşımları içeren çeşitli girişimlerde bulunmaktadırlar (Hall ve Zaff, 2000). Düşük gelirli ailelere deneysel amaçla yapılan bazı müdahaleler (Yeni Umut Projesi ve Minnesota Aile Yatırım Programı da dahil) gelir desteği sağlamış ve çocukların algılamalarındaki gelişimi ve okuldaki başarılarını artırmıştır.

Hall ve Zaff'a (2000) göre evin ortamının pek çok farklı bileşeni çocukların başarılarını etkileyebilir. Örneğin, ebeveynlerin ve çocuğun kurdukları iletişimin niteliği, özellikle fiziksel ortam ve ebeveynlerin duygusal sağlığının çocukların algısal, sosyal ve duygusal gelişimini etkilediği saptanmıştır.

Sheffield Erken Dönem Okuma Yazma Gelişimi Projesi'ne göre (The Sheffield Early Literacy Development Project) (Hannon, Weinberger ve Nutbrown, 1991), beş yaş altı çocuklarının okuma-yazma gelişimini desteklemek için ebeveynlerin kullandığı üç yol şöyle tanımlanmaktadır: model olmak; zaman, yer, deneyim, materyaller konusunda çeşitli imkânlar sunmak; ve çocukların yazma ve okuma davranışlarına yönelik çabalarına ilgi göstermek.

Tepperman 'a (2000) göre çocukların okula gereği gibi hazır olmaları için ev ortamının ve ailenin bazı temel nitelikleri önemlidir. Buna göre her ailenin aşağıdaki koşullara sahip olması gerekir.

- güvenli ve sağlıklı bir ev,
- ebeveyn desteği ve eğitimi,
- güvenli ve çocuğa destek sağlayan bir çevre,
- çocuğun ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli miktarda para olmalıdır.

Ev ortamının çocuk açısından olumlu olabilmesi için güvenli, çocuğun kolayca algılayabileceği bir yapı ve düzenlilikte olması gerekmektedir (Duncan, Brooks, Gunn and Klebanov, 1994; Landesman and Ramey, 1989; Love et all, 1992; Walker et all, 1994).

Bu araştırmanın amacı, çocukların yaşadıkları evin yapısının ilköğretime hazır bulunuşluk düzeyleri üzerindeki etkisini incelemektir.

Araştırmanın amacına ulaşmak için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. 5-6 yaş çocuklarının ilköğretime hazır bulunuşluk düzeyi yaşadıkları eve (apartman, müstakil vb.) göre farklılaşmakta mıdır?
2. 5-6 yaş çocuklarının ilköğretime hazır bulunuşluk düzeyi yaşadıkları ev-

de salonun bulunmasına göre farklılaşmakta mıdır?

3. 5-6 yaş çocuklarının ilköğretime hazır bulunuşluk düzeyi yaşadıkları evde yatak odası bulunmasına göre farklılaşmakta mıdır?

4. 5-6 yaş çocuklarının ilköğretime hazır bulunuşluk düzeyi yaşadıkları evde çocuk odası bulunmasına göre farklılaşmakta mıdır?

5. 5-6 yaş çocuklarının ilköğretime hazır bulunuşluk düzeyi yaşadıkları evde kendisine ait bir odanın bulunmasına göre farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Araştırma tarama desenli bir araştırma olup, İstanbul'daki M.E.B'na bağlı anaokulu ve anasınıfları arasından random olarak seçilen 5.0, 5.5, 6.0 yaşlarındaki 300 çocuk ve bu çocukların anne babalarından elde edilen verilere dayanmaktadır.

Araştırmaya katılan her yaş grubundaki çocukların sayıları şöyledir; 5 yaş: 101 çocuk (51'i kız, 50'si erkek), 5.5 yaş 99 çocuk (49'u kız, 50'si erkek), 6 yaş 100 çocuk (50'si kız, 50'si erkek). Özetle 150'si kız 150'si erkek olmak üzere toplam 300 çocuğa ulaşılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Anket

Anket formu, nasıl bir evde yaşandığı, evde salon, yatak odası, çocuk odası, çocuğun sadece kendisine ait oda bulunup bulunmadığı ile ilgili toplam 5 sorudan oluşmuştur.

Ölçek

Araştırmada veri toplamak üzere Unutkan tarafından 2003 yılında geliştirilen ve standardizasyonu yapılan "Marmara İlköğretime Hazır Oluş Ölçeği"nin

Gelişim ve Uygulama formları kullanılmıştır. Söz konusu ölçeğin gelişim kısmı; zihinsel ve dil (74 madde), sosyal duygusal (40 madde), fiziksel gelişim (23 madde), ve öz bakım becerileri (16 madde) olmak üzere 4 alt boyutun oluşturduğu toplam 153 maddeyi içermekte, öğretmenler ya da anne babalar tarafından doldurulmaktadır. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirliği (devamlılık katsayısı) $r = .99$, $p < 0.01$ oldukça yüksek olarak saptanmıştır. İç tutarlılık katsayısı da (cronbach alpha) yüksektir ($r = .98$ $p < .01$). Geçerlilik çalışması olarak da faktör yapısı, faktör analizi yapılarak çıkarılmıştır. Çalışmada kullanılan gelişim formunun alt boyutlarının içtutarlılık katsayısı-cronbach alpha-ları; zihinsel ve dil ($r = .97$ $p < .01$), sosyal duygusal ($r = .94$ $p < .01$), fiziksel gelişim ($r = .89$ $p < .01$), ve öz bakım becerileri ($r = .80$ $p < .01$) oldukça yüksektir.

Çalışmada kullanılan uygulama formu alt ölçeğinin ise matematik (47 soru), fen (14 soru), ses (8 soru), çizgi (3 soru) ve labirent (2 soru) çalışmaları olmak üzere 5 alt boyutu bulunmaktadır. Ölçek toplam 74 soruyu içermektedir. Çocuklara araştırmacı tarafından bireysel olarak uygulanmaktadır. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirliği (devamlılık katsayısı) $r = .93$, $p < 0.01$ oldukça yüksek olarak saptanmıştır. İç tutarlılık katsayısı da (cronbach alpha) yüksektir ($r = .93$ $p < .01$). Geçerlilik çalışması olarak da faktör yapısı, faktör analizi yapılarak çıkarılmıştır. Çalışmada kullanılan uygulama formunun alt boyutlarının içtutarlılık katsayısı-cronbach alpha-ları; matematik çalışmaları ($r = .96$ $p < .01$), ses çalışmaları ($r = .88$ $p < .01$), fen çalışmaları ($r = .86$ $p < .01$), çizgi çalışmaları ($r = .81$ $p < .01$), labirent çalışmaları ($r = .95$ $p < .01$) oldukça yüksektir.

İşlem

"Marmara İlköğretime Hazır Oluş Ölçeği"nin Gelişim formu her bir çocuk için öğretmenler tarafından doldurulmuştur. Uygulama formu ise araştırmacı

tarafından bireysel olarak çocuklarla tek tek çalışılarak tamamlanmış ve anket formları da doldurulmak üzere ailelere gönderilmiştir. “Marmara İlköğretime Hazır Oluş Ölçeği”nin Gelişim ve Uygulama form-larından ve anketten elde edilen verilere istatistiksel analizler uygulanmıştır. Ailelerden anket formu ile alınan bilgiler gelişim ve uygulama ölçeklerine ait verilerle karşılaştırılmış; t test ve

varyans analizi yapılarak farklılıklara bakılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0.05 ve 0.01 olarak belirlenmiştir. Farklılığın kaynağını belirlemek üzere LSD testi uygulanmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın istatistiksel analizler sonucunda elde edilen bulgular aşağıda tablolastırılarak sunulmuştur.

Tablo 1: Çocukların yaşadıkları evde salon bulunup bulunmamasına göre ilköğretime hazır oluş düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin t testi

	salon	N	X	Ss	sd	t	p
Matematik Toplam	yok	43	19,3953	11,68462	298	-2,463	,014
	var	257	24,4825	12,66734			
Fen Toplam	yok	43	6,9302	3,76952	298	-,999	,319
	var	257	7,5058	3,45181			
Ses Toplam	yok	43	,9302	1,69587	298	-1,617	,107
	var	257	1,4086	1,81153			
Çizgi Toplam	yok	43	2,1163	,98099	298	-2,797	,005
	var	257	2,5019	,81069			
Labirent Toplam	yok	43	1,6977	,67383	298	-2,439	,015
	var	257	1,8833	,41692			
Öz Bakım Toplam	yok	43	33,7442	9,32762	298	-2,091	,037
	var	257	36,7082	8,47863			
Fiziksel Toplam	yok	43	51,6279	13,19636	298	-1,109	,269
	var	257	53,8560	12,02693			
Sosyal-Duygusal Toplam	yok	43	76,9767	24,87348	298	-1,574	,117
	var	257	82,8716	22,36354			
Zihin ve Dil Toplam	yok	43	149,1860	46,16082	298	-2,053	,041
	var	257	163,0545	40,09935			
Uygulama Toplamı	yok	43	31,0698	15,99017	298	-2,497	,013
	var	257	37,7821	16,36591			
Gelişim Toplamı	yok	43	311,5349	85,64944	298	-1,959	,051
	var	257	336,4903	75,83937			

Çocukların yaşadıkları evde salon bulunup bulunmamasına göre ilköğretime hazır oluş düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin t testi sonuçlarına göre çizgi (t: -2,797), ve uygulama toplamında (t: -2,497) $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı farklılıklar,

matematik (t: -2,463), labirent (t: -2,439), öz bakım becerileri (t: -2,091), zihin ve dil gelişimi (t: -2,053) ve gelişim formu toplamında ise (t: -1,959) $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Tablo 2: Çocukların yaşadıkları eve göre (müstakil, apartman dairesi, gecekondu, diğer) ilköğretime hazır oluş düzeyine ilişkin tek boyutlu varyans analizi

		Kareler				P
		Kareler Toplamı	sd	Ortalaması	F	
Matematik Toplam	Gruplar Arası	1812,036	3	604,012	3,891	,009
	Gruplar İçi	45953,710	296	155,249		
	Toplam	47765,747	299			
Fen Toplam	Gruplar Arası	153,742	3	51,247	4,327	,005
	Gruplar İçi	3505,495	296	11,843		
	Toplam	3659,237	299			
Ses Toplam	Gruplar Arası	20,738	3	6,913	2,157	,093
	Gruplar İçi	948,582	296	3,205		
	Toplam	969,320	299			
Çizgi Toplam	Gruplar Arası	4,715	3	1,572	2,221	,086
	Gruplar İçi	209,432	296	,708		
	Toplam	214,147	299			
Labirent Toplam	Gruplar Arası	1,014	3	,338	1,567	,197
	Gruplar İçi	63,823	296	,216		
	Toplam	64,837	299			
Öz Bakım Toplam	Gruplar Arası	568,108	3	189,369	2,570	,052
	Gruplar İçi	21812,809	296	73,692		
	Toplam	22380,917	299			
Fiziksel Toplam	Gruplar Arası	1042,720	3	347,573	2,366	,071
	Gruplar İçi	43483,877	296	146,905		
	Toplam	44526,597	299			
Sosyal-Duygusal Toplam	Gruplar Arası	3552,930	3	1184,310	2,310	,076
	Gruplar İçi	151744,857	296	512,652		
	Toplam	155297,787	299			
Zihin ve Dil Toplam	Gruplar Arası	22257,053	3	7419,018	4,519	,004
	Gruplar İçi	485959,613	296	1641,755		
	Toplam	508216,667	299			
Uygulama Toplamı	Gruplar Arası	3879,674	3	1293,225	4,966	,002
	Gruplar İçi	77086,606	296	260,428		
	Toplam	80966,280	299			
Gelişim Toplamı	Gruplar Arası	66769,616	3	22256,539	3,793	,011
	Gruplar İçi	1736688,130	296	5867,190		
	Toplam	1803457,747	299			

Çocukların yaşadıkları ev değişikliğine göre ilköğretime hazır oluş düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuc-

unda matematik (F: 3,891), fen (F: 4,327), zihin ve dil gelişimi (F: 4,519) alt ölçekleri ile uygulama formu toplamı (F: 4,966) ve

gelişim formu toplamında (F: 3,793) $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı farklılıklar, öz bakım becerilerinde ise $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur (F: 2,570).

Yapılan LSD testi sonucunda bu farklılığın apartmanda oturan çocuklar lehine müstakil evde ve gecekonduda oturan çocuklar arasında olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3: Çocukların yaşadıkları evde oturma odası bulunup bulunmamasına göre ilköğretime hazır oluş düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin t testi

	Oturma odası	N	X	Ss	sd	t	p
Matematik	yok	46	28,0435	11,36653	298	2,524	,018
Toplam	var	254	22,9764	12,72262			
Fen Toplam	yok	46	8,5000	3,94264	298	2,284	,023
	var	254	7,2283	3,38373			
Ses Toplam	yok	46	1,5000	1,90613	298	,654	,513
	var	254	1,3110	1,78313			
Çizgi	yok	46	2,7826	,55430	298	2,964	,003
Toplam	var	254	2,3858	,87610			
Labirent	yok	46	1,9565	,20618	298	1,585	,052
Toplam	var	254	1,8386	,49656			
Öz Bakım	yok	46	37,8696	8,28280	298	1,353	,053
Toplam	var	254	35,9961	8,70169			
Fiziksel	yok	46	55,6304	11,88530	298	1,266	,107
Toplam	var	254	53,1575	12,24450			
Sosyal-Duygusal	yok	46	83,4565	21,43072	298	,462	,645
Toplam	var	254	81,7677	23,05855			
Zihin ve Dil	yok	46	169,0217	39,06490	298	1,425	,053
Toplam	var	254	159,6260	41,51791			
Uygulama	yok	46	42,7826	14,95907	298	2,699	,007
Toplamı	var	254	35,7402	16,51025			
Gelişim	yok	46	345,9783	73,44824	298	1,241	,055
Toplamı	var	254	330,5472	78,30782			

Çocukların yaşadıkları evde oturma odası bulunup bulunmamasına göre ilköğretime hazır oluş düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin t testi sonuçlarına göre çizgi (t: 2,964), ve uygulama toplamında (t: 2,699) $p < 0,01$

düzeyinde anlamlı farklılıklar, matematik (t: 2,463), labirent (t: 2,439), öz bakım becerileri (t: 2,091), zihin ve dil gelişimi (t: 2,053) ve gelişim formu toplamında ise (t: 1,959) $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Tablo 4: Çocukların yaşadıkları evde yatak odası bulunup bulunmamasına göre ilköğretime hazır oluş düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin t testi

	<i>Yatak odası</i>	<i>N</i>	<i>X</i>	<i>Ss</i>	<i>sd</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Matematik	yok	7	20,4286	11,74531	298	-,704	,482
Toplam	var	293	23,8328	12,66789			
Fen Toplam	yok	7	8,0000	4,04145	298	,441	,660
	var	293	7,4096	3,49111			
Ses Toplam	yok	7	1,1429	1,21499	298	-,293	,770
	var	293	1,3447	1,81337			
Çizgi	yok	7	2,2857	,75593	298	-,509	,611
Toplam	var	293	2,4505	,84912			
Labirent	yok	7	1,5714	,78680	298	-1,645	,101
Toplam	var	293	1,8635	,45533			
Öz Bakım	yok	7	33,2857	9,69045	298	-,927	,354
Toplam	var	293	36,3549	8,63116			
Fiziksel	yok	7	46,5714	15,24092	298	-1,531	,127
Toplam	var	293	53,7031	12,10473			
Sosyal-Duygusal	yok	7	69,5714	23,52911	298	-1,466	,144
Toplam	var	293	82,3242	22,73012			
Zihin ve Dil	yok	7	120,0000	54,61380	298	-2,694	,007
Toplam	var	293	162,0478	40,46956			
Uygulama	yok	7	33,4286	15,90448	298	-,551	,582
Toplamı	var	293	36,9010	16,48641			
Gelişim	yok	7	269,4286	98,53909	298	-2,202	,028
Toplamı	var	293	334,4300	76,66668			

Çocukların yaşadıkları evde yatak odası bulunup bulunmamasına göre ilköğretime hazır oluş düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin t testi sonuçlarına göre zihin ve dil gelişimi toplamında (t: -2,694)

p<0,01 düzeyinde anlamlı farklılık ve gelişim formu toplamında (t: -2,202) p<0,05 düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur.

Tablo 5: Çocukların yaşadıkları evde çocuk odası bulunup bulunmamasına göre ilköğretime hazır oluş düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin t testi

Çocuk odası		N	X	Ss	sd	t	p
Matematik	yok	91	19,3077	12,04777	298	-4,126	,000
Toplam	var	209	25,6890	12,42686			
Fen	yok	91	6,3736	3,32882	298	-3,493	,001
Toplam	var	209	7,8804	3,47934			
Ses	yok	91	,7253	1,41473	298	-3,999	,000
Toplam	var	209	1,6077	1,88597			
Çizgi	yok	91	2,2857	,93435	298	-2,187	,029
Toplam	var	209	2,5167	,79720			
Labirent	yok	91	1,7692	,55930	298	-2,159	,032
Toplam	var	209	1,8947	,41420			
Öz Bakım	yok	91	34,9451	8,09027	298	-1,774	,077
Toplam	var	209	36,8660	8,84053			
Fizik	yok	91	51,9341	11,90313	298	-1,504	,134
Toplam	var	209	54,2344	12,29437			
Sosyal-Duygusal	yok	91	77,7033	21,88023	298	-2,182	,030
Toplam	var	209	83,9091	22,97252			
Zihin ve Dil	yok	91	149,8681	42,02650	298	-3,150	,002
Toplam	var	209	165,9426	40,00453			
Uygulama Toplamı	yok	91	30,4615	15,28784	298	-4,560	,000
Toplamı	var	209	39,5885	16,20936			
Gelişim	yok	91	314,4505	75,23582	298	-2,747	,006
Toplamı	var	209	340,9522	77,50600			

Çocukların yaşadıkları evde çocuk odası bulunup bulunmamasına göre ilköğretime hazır oluş düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin t testi sonuçlarına göre matematik (t: -4,126), fen (t: -3,493), ses (t: -3,493), zihin ve dil (t: -3,150),

uygulama toplamı (t: -4,560) ve gelişim toplamında (t: 2,747) $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı farklılıklar, çizgi (t: -2,187), labirent (t: -2,159), sosyal duygusal gelişim (t: -2,182) $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Tablo 6: Çocukların yaşadıkları evde kendilerine ait odalarının bulunup bulunmamasına göre ilköğretime hazır oluş düzeyine ilişkin tek boyutlu varyans analizi

		<i>Kareler</i>		<i>Kareler</i>		<i>F</i>	<i>P</i>
		<i>Toplamı</i>	<i>sd</i>	<i>Ortalaması</i>			
Matematik Toplam	Gruplar Arası	2892,284	2	1446,142	9,571	,000	
	Gruplar İçi	44873,463	297	151,089			
	Toplam	47765,747	299				
Fen Toplam	Gruplar Arası	204,669	2	102,334	8,798	,000	
	Gruplar İçi	3454,568	297	11,632			
	Toplam	3659,237	299				
Ses Toplam	Gruplar Arası	90,745	2	45,372	15,338	,000	
	Gruplar İçi	878,575	297	2,958			
	Toplam	969,320	299				
Çizgi Toplam	Gruplar Arası	4,189	2	2,094	2,963	,053	
	Gruplar İçi	209,958	297	,707			
	Toplam	214,147	299				
Labirent Toplam	Gruplar Arası	1,360	2	,680	3,182	,043	
	Gruplar İçi	63,476	297	,214			
	Toplam	64,837	299				
Öz Bakım Toplam	Gruplar Arası	270,857	2	135,428	1,819	,164	
	Gruplar İçi	22110,060	297	74,445			
	Toplam	22380,917	299				
Fizik Toplam	Gruplar Arası	436,501	2	218,251	1,470	,232	
	Gruplar İçi	44090,095	297	148,451			
	Toplam	44526,597	299				
Sosyal- Duygusal Toplam	Gruplar Arası	3732,796	2	1866,398	3,657	,027	
	Gruplar İçi	151564,991	297	510,320			
	Toplam	155297,787	299				
Zihin ve Dil Toplam	Gruplar Arası	21252,665	2	10626,332	6,481	,002	
	Gruplar İçi	486964,002	297	1639,609			
	Toplam	508216,667	299				
Uygulama Toplamı	Gruplar Arası	6435,886	2	3217,943	12,823	,000	
	Gruplar İçi	74530,394	297	250,944			
	Toplam	80966,280	299				
Gelişim Toplamı	Gruplar Arası	58873,532	2	29436,766	5,011	,007	
	Gruplar İçi	1744584,214	297	5874,021			
	Toplam	1803457,747	299				

Çocuğun çalışmak ve yaşamak için kendine ait bir odanın bulunup bulunmaması değişkeni için yapılan varyans analizi sonuçlarına göre matematik (F: 9,571), fen (F: 8,798), ses (F: 15,338), zihin ve dil (F: 6,481), uygulama toplamı (F: 12,823) ve gelişim toplamında (F: 5,011), $p < 0,01$ düzeyinde, çizgi (F: 2,963), labirent (F: 3,182) ve sosyal duygusal gelişim (F: 3,657) alanında $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Yapılan LSD testi sonucunda bu farklılığın kendi odası olan çocuklar lehine diğer odası olmayan ve kardeşi ile odasını paylaşan çocuklar arasında olduğu tespit edilmiştir.

TARTIŞMA

Bu araştırmada çocukların yaşadıkları evin yapısının 5-6 yaş çocuklarının ilköğretime hazır oluş düzeyi üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Çocukların yaşadıkları evin yapısına göre ilköğretime hazır oluş düzeylerinin matematik, fen, zihin ve dil gelişimi, öz bakım becerileri alt ölçekleri ile uygulama formu toplamı ve gelişim formu toplamında anlamlı derecede farklılaştığı görülmüştür. Bu farklılığın apartmanda oturan çocuklar lehine olduğu tespit edilmiştir. Yani apartmanda oturan çocukların matematik, fen, zihin ve dil gelişimi, öz bakım becerileri bakımından gecekondular ve apartman gibi farklı ev tiplerinde oturan çocuklara oranla ilköğretime daha hazır oldukları söylenebilir. Bunun apartmanda oturmanın çocuklara sağladığı avantajlarla ilgili olduğu düşünülebilir. Bu avantajlar arasında apartmanda oturan çocukların anne babalarının daha eğitilmiş olması ve çocuklarının eğitimiyle daha çok ilgilenmeleri sayılabilir. Diğer yandan fiziksel gelişim açısından çocukların yaşadıkları ev tipine göre bir farklılaşma saptanmamıştır.

Çocukların yaşadıkları evde salının olmasının ilköğretime hazır oluş düzeyi açısından çizgi, matematik, labirent, öz bakım becerileri, zihin ve dil gelişimi, uygulama toplamında ve gelişim formu

toplamında anlamlı derecede farklılığa yol açtığı saptanmıştır. Buna göre evlerinde salon bulunan çocukların diğer çocuklara oranla çizgi, matematik, labirent, öz bakım becerileri, zihin ve dil gelişimi bakımından ilköğretime daha çok hazır oldukları sonucuna varılabilir. Evde salon bulunmasının, çocukların ilköğretime daha hazır olmasıyla ilişkisi salon için ayrı bir odanın ayrılabilirdiği ev ortamlarının sosyo ekonomik açıdan daha avantajlı ailelere ait olmasıyla açıklanabilir. Bu konuda yapılan bir çok çalışmada aileleri düşük sosyo ekonomik düzeyden olan çocukların, okula hazırlık açısından daha risk altında olduklarını gösteren bulgulardan söz edilmektedir (Bowman, Donovan, Burns, 2001, McLoyd, 1998, Raver ve Knitzer, 2002).

Yaşadıkları evde oturma odası olan çocukların ilköğretime hazır oluş düzeyi açısından çizgi, matematik, labirent, öz bakım becerileri, zihin ve dil gelişimi, uygulama ve gelişim formu toplamında anlamlı derecede farklılaştığı görülmüştür. Buna göre evlerinde oturma odası bulunan çocukların diğer çocuklara oranla çizgi, matematik, labirent, öz bakım becerileri, zihin ve dil gelişimi bakımından ilköğretime daha çok hazır oldukları sonucuna varılabilir. Bu durumda sosyo ekonomik açıdan daha avantajlı aile yapısıyla açıklanabilir.

Çocukların yaşadıkları evde yatak odası olup olmamasına göre ilköğretime hazır oluş düzeyi açısından zihin ve dil gelişimi toplamında ve gelişim formu toplamında anlamlı farklılık bulunmuştur. Buradan hareketle evde yatak odası bulunması durumunda çocukların zihin ve dil gelişimi açısından ve genel gelişim açısından ilköğretime daha hazır oldukları ileri sürülebilir. Yatak odasının buradaki etkisinin yine dolaylı bir etki olduğu söylenebilir şöyle ki yatak odasını ayrı bir oda olarak bulunduğu evlerin yatak odası bulunmayan evlere oranla sosyo ekonomik düzeyi daha yüksek ailelere ait olduğu söylenebilir. Sosyo ekonomik düzeyin ise

anne babanın çocuğun eğitimi ile ilgilenmesiyle ilişki olduğu düşünülebilir.

Çocukların yaşadıkları evde çocuk odası bulunmasına göre ilköğretime hazır oluş düzeyi açısından matematik, fen, ses, çizgi, labirent, zihin ve dil, sosyal duygusal gelişim, uygulama toplamı ve gelişim toplamında anlamlı derecede farklılaştığı tespit edilmiştir. Yani, yaşadığı evde çocuk odası bulunan çocukların matematik, fen, ses, çizgi, labirent, zihin ve dil, sosyal duygusal gelişim yönünden ilköğretime daha hazır oldukları sonucuna varılabilir. Bu sonucun da evde çocuk odası bulunmasının ailenin sosyo ekonomik düzeyi ile ilişkisi çerçevesinde yorumlanması mümkündür.

Çocuğun kendisine ait odasının bulunması ilköğretime hazır oluş düzeyi açısından matematik, fen, ses, çizgi, labirent, zihin ve dil gelişimi, sosyal duygusal gelişim uygulama toplamı ve gelişim toplamında anlamlı derecede farklılaştığı görülmüştür. Başka bir deyişle evde çocuğun sadece kendisine ait odası olması durumunda, bu durumun matematik, fen, ses, çizgi, labirent, zihin ve dil gelişimi, sosyal duygusal gelişim açısından ilköğretime hazır oluşa olumlu yönde katkıda bulunduğu söylenebilir.

Görüldüğü gibi sonuç olarak okul öncesi dönem çocuklarının ev ortamları ile ilgili bir çok değişkenin bu çocukların ilköğretime hazır bulunuşluğunda farklılıklara yol açtığı saptanmıştır. Bu nedenle çocukların ev ortamlarıyla ilgili söz konusu değişkenlerin elden geldiğince iyileştirilmesi konusunda anne babaların ve eğitimcilerin bilgilendirilmesi ilköğretime hazır olma bakımından önem kazanmaktadır. Bu görüş Katz'ın (1991) ve Leventhal ve diğerlerinin (2004) ailenin ve ailenin sahip olduğu evin yapısının çocuğun okula hazır olmasındaki etkisi konusundaki görüşleriyle de tutarlıdır. Ayrıca, ev ortamı değişkenlerinin okula hazır oluşta yol açtığı farklılıkların kaynaklarından birinin, ailenin sosyoekonomik düzeyi ile olan ilişkisi, Tepperman'ın (2000), Raver ve Knitzer'ın (2002) düşük sosyoekonomik düzeydeki

ailelerin çocuklarının okula hazır bulunuşluk açısından dezavantajlı oldukları yönündeki görüşleriyle uyuşmaktadır. Diğer yandan ailenin sosyoekonomik düzey açısından yoksulluk sınırı altında olmasının okula hazır bulunuşluk açısından yarattığı sakıncalara Zill ve diğerleri (1995) değinmişlerdir. Hemen tüm sosyoekonomik gruplarda ebeveynler çocuklarına en uygun eğitimi ve bakımı verme konusunda zorlanmaktadır (Kappan, 1994). Yoksul aileler için bu zorluğu aşmak imkansız olabilir. Çünkü, aileler için ev kirası ödemek, beslenmek, giysi ve sağlık giderleri önceliklidir. Öğretici oyuncaklar, oyunlar ve kitaplar bu aileler için lüks eşya gibi görünebilir. Ayrıca, bu ebeveynler küçük çocukların gelişimini destekleyecek yaratıcı ve ucuz eğitim materyallerini bulma yolları arayacak zamana, enerjiye ya da bilgiye sahip olmayabilir (Kappan, 1994). Bu durumda çocuğun okula hazırlanması konusunda önemli bir dezavantajdan söz etmek mümkündür. Ayrıca, ailelerin yoksulluğunun çocukların okula hazır oluşları konusundaki olumsuz etkilerini gidermek için uygulanan iyileştirme projelerinden olumlu sonuçlar elde edilmesi umut vericidir. Örneğin, Yeni Umut Projesi ve Minnesota Aile Yatırım Programı'nda deneysel amaçla, düşük gelirli ailelere kaliteli erken yaş çocuk bakımı, sağlık bakımı ve beslenmenin yeterli düzeyde yapılabilmesi için gelir desteği sağlanmış, ayrıca aile eğitimi verilmiştir. Bu uygulama sonucunda çocukların algılamalarındaki gelişimi ve okuldaki başarılarının arttığı görülmüştür (Hall ve Zaff, 2000).

KAYNAKLAR

- Bowman, B.T., Donovan, M.S., Burns, M.S. (2001). *Eager to learn*. Washington, DC: Academy Press.
- Duncan, G. J., Brooks-Gunn, J. And Klebanov, P. K., (1994). Economic deprivation and early childhood development. *Child Development*, vol. 65, pp. 286-318.
- ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education Urbana I. ERIC Identifier: ED389475.
- Farver, J.A.M., Xu, Y., Eppe, S. Ve Lonigan, C.J. (2006). Home environments and young Latino children's school readiness. *Early Childhood Research Quarterly*, vol.21, 2, pp. 196-212.
- Halle, Z. Ve Zaff, C. (2000). *School readiness: Helping communities get children ready for school and schools ready for children*. Research Brief. Ed: Carol Emig. Washington: Child Trends Social Science Research.
- Hannon, P., Weinberger, J. Ve Nutbrown, C. (1991). A study of work with parents to promote early literacy development. *Research Papers in Education*, V.6 No:2, pp.77-97.
- Kappan, D. (1994). The transition to school: Why the first few years matter for pre-school education. *Bloomington*, vol.76, 3, pp.194-200.
- Katz, L.(1991). *Readiness: Children and schools*. ERIC Digest: ED330495.
- Landesman, S. And Ramey, C.T. (1989). Developmental psychology and mental retardation: Integrating scientific principles with treatment practices, *American Psychologist*, vol. 44, pp. 409-415.
- Landry, S. Swank, P. R., Smith, K. E., Assel, M. A. And Gunnewig, S. B. (2006). Enhancing early literacy skills for preschool children: Bringing a professional development model to scale. *Journal of Learning Disabilities*, v.39, 4, pp.306-24.
- Leventhal, T., Senler- O Hagan, M. B., Brooks-Gunn, J., Bingenheimer, J.B. and Earls, F. J. (2004). The homelife interview from the Project on human development in Chicago neighborhoods: Assessment of parenting and home environment for 3- to 15- year-olds. *Parenting: Science and Practice*, v.4,2-3, pp.211-41.
- Love, J. M. et al. (1992). *Final report of the national transition study: Transitions to kindergarten in American Schools*. Portsmouth. N.H.: RMC Research Corporation.
- McLoyd, V.C. (1998). Socioeconomic disadvantage and child development. *American Psychologist*, vol.53, pp. 185-204.
- Ramey, S. L. And Ramey, C.T. (1992). Early educational intervention with disadvantaged children - to what effect?. *Applied and Preventive Psychology*, vol. 1, pp. 131-40.
- Raver, C.C. ve Knitzer, J. (2002). Ready to enter: What research tells policy makers about strategies to promote social and emotional school readiness among three and four year olds. Washington, DC: National Center for Children in Poverty.
- Tepperman, J. (2000). Preschool builds school readiness. BANANAS, National Association for the Education of Young Children. *Children's Advocate*, Action Alliance for Children.
- Unutkan, Ö. P. (2003). Marmara İlköğretime Hazır Oluş Ölçeğinin geliştirilmesi ve Standardizasyonu. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Walker, D. et all. (1994). Predictions of school outcomes based on early language production and socioeconomic factors. *Child Development*, vol. 65, pp. 606-21.
- Zill, N. ve diğerleri. (1995). *School readiness and children's developmental status*. ERIC Digest.